

Гільова К.О., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В.М., старший викладач

ПРОБЛЕМАТИКА НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Власність посідає особливе місце в суспільному та приватному житті громадян. Практично кожна людина протягом свого життя стикається з тими чи іншими проблемами, пов'язаними з її власністю. Крім того, власність – це той базис, який гарантує життєздатність економіки держави, забезпечує існування і розвиток суспільства загалом.

Право приватної власності, його дієві гарантії, надійний і ефективний судовий захист стоять у ряду найважливіших атрибутів правової демократичної держави однак наразі ще не можна з упевненістю говорити про те, що українське законодавство досягло досконалості в питаннях регулювання права власності та забезпечення реальних гарантій прав власників.

У системі права власності важливе місце займає питання визначення підстав виникнення та припинення права власності. Загальні засади та підстави набуття права власності визначає глава 24 ЦК України (статті 328 – 345). Відповідно до неї підставами набуття права власності можуть бути будь-які обставини, що не заборонені законом (ч. 1 ст. 328 ЦК України), оскільки розмаїття їх дуже велике (події, договори, юридичні вчинки, цивільні стани, юридична сукупність, тощо) виникає проблема визначення їхнього співвідношення та взаємозв'язку, ієрархії, колізії тощо.

Передусім треба акцентувати увагу на те, що існує поділ підстав набуття права власності на первинні та похідні, відомий ще з часів римського права.

Існує точка зору, відповідно до якої при поділі підстав виникнення права власності на первинні та похідні можуть бути використані обидва критерії. Отже, що до похідних способів набуття права власності належать такі, при яких набуття права власності у суб'єкта виникає внаслідок волевиявлення попереднього власника. При переході права власності має місце правонаступництво, оскільки права на придбану річ внаслідок похідного способу такі, які були у попереднього власника [1, с. 38].

Проте, більш вдалим видається поділ підстав набуття права власності на первинні і похідні за допомогою врахування «обґрунтованості прав» [2, с. 190]. Суть такого підходу полягає в тому, що первинними пропонується вважати такі способи набуття права власності, де права власника не ґрунтуються на правах інших осіб (вони виникають вперше),

а похідними – такі, що припускають, що право набувача ґрунтується на праві відчужувача речі. Однак зустрічається в літературі й думка про те, що поділ способів набуття права власності за різними критеріями не має практичного значення, оскільки законодавство України з поділом на первинні та похідні способи виникнення права власності не пов'язує будь-яких правових наслідків [3, с. 234].

На відміну від поділу підстав набуття права власності на первинні та похідні, котрий достатньо детально аналізується практично у кожному підручнику та посібнику з цивільного права, співвідношення універсальних та спеціальних підстав виникнення права власності у вітчизняній літературі залишається майже недослідженим.

Проблеми у дослідженні підстав виникнення права власності під таким кутом зору значною мірою пов'язані з відсутністю чітко зазначених засад віднесення підстав до універсальних чи спеціальних.

На мою думку, право власності, як інститут цивільного права України, має бути поділений на два визначальних види:

- 1) право приватної власності;
- 2) право публічної власності.

Право приватної власності може бути визначене як право приватної особи володіти, користуватися, розпоряджатися тощо належним їй майном у власному інтересі. А право публічної власності як урегульована нормами права можливість суб'єктів публічних відносин використовувати на власний розсуд у межах своєї компетенції майно, яке їм належить.

Фактором, який об'єднує усі різновиди права публічної власності, є наявність у цих відносинах владного елемента, який полягає в тому, що власник, здійснюючи своє право власності, більшою або меншою мірою використовує свої повноваження як суб'єкта публічного права. Специфічним є й об'єкт цих відносин: майно, що входить до складу публічної власності. Разом із тим їх відрізняє той самий обсяг повноважень як суб'єкта публічного права, так і суб'єкта права власності.

Виходячи з вищезазначеного, можна дійти висновку, що на даний момент в українській цивільній науці є недостатнім традиційне розрізнення первісних та вторинних підстав виникнення права власності. Існує необхідність додаткового чіткого розрізнення права власності на універсальні та спеціальні, що дасть змогу чітко визначити їх співвідношення та взаємозв'язок, ієрархію, і таким чином спростить використання цих прав, і зменшить кількість прогалин в законодавстві.

Література

1. Цивільне право України. Академічний курс: підруч. / за заг. ред. Я.М. Шевченко. Загальна частина. – К.: Видавничий дім Ін Юре, 2009. – 278 с.
2. Цивільне та сімейне право України / під ред. проф. Є. О. Харитонова. – Х.: Одіссей, 2008. – 200 с.
3. Цивільне право України. Загальна частина: підруч. / За ред. І. А. Бірюкова, Ю. О. Заїки. – К.: Алерта, 2006. – 308 с.